

Posudek bakalářské/magisterské diplomové práce
Posudek - Závěrečná práce - CZV

Student: Bc. Tereza KUBÁLKOVÁ

Obor: ČJ - AJ

Název práce v českém jazyce: Typologie vybraných ženských postav české literatury druhé poloviny 19.století

Název práce v anglickém jazyce: Typology of chosen women characters in the Czech literature of the second half of 19th century

Vedoucí práce: Mgr. Iva Krejčová, Ph.D.

Oponent práce: prof. PhDr. Dagmar Mocná, CSc.

Tereza Kubálková ve své diplomové práci navázala na téma své bakalářské práce, a sice usilovala o to, pojmenovat v hrubých rysech příznačné typologické znaky literárních ženských hrdinek 2. poloviny 19. století. Diplomantka byla motivována skutečností, že podrobnějších literárněinterpretáčních analýz mapujících ženské postavy bylo dosud sepsáno velmi málo. Cílem bylo zjistit proměňující se a konstantní příznaky charakteristické pro tu kterou vybranou literární hrdinku druhé poloviny 19. století a prověřit současně platnost teze o prolínání jednotlivých literárních motivů/směrů v rámci jednoho textu.

Předností práce je, že autorka práce v úvodu registrovala nejnovější literárněvědné diskuse o literárních „ismech“ v 19. století, a snažila se proto ve svých metodologických analýzách víceméně zdařile přihlédnout k nabízeným markerům prof. Turečka a kol. (nejvíce v parnasistně laděných dílech). Je možná maličko škoda, že diplomantka při své analýze podobně jako v bakalářské práci striktněji oddělovala vnější a vnitřní charakteristiku postav a neanalyzovala postavy rovnou problémově, nicméně „problémové“ okruhy motivů se tak jako tak v její práci určitě ukazují. Vzhledem k tomu a zároveň s přihlédnutím k širší časového záběru korpusu literárních textů, stejně tak s ohledem na cíle diplomové práce, se pak nutně ukázala být nejspolehlivější metoda užšího vymezení okruhu vybraných ženských literárních postav 2. poloviny 19. století, které vystupovaly, až na výjimky (Hálkovy povídky), v kanonických dílech, která jsou pro nás živé až dodnes.

V interpretační části se tedy slečna Kubálková zaměřila kromě vnější a vnitřní charakteristiky také na výrazné momenty /markery/znaky, které jsou společné všem analyzovaným ženským postavám. Jako klíčové se jí jevily tyto okruhy: milostné vztahy a jejich prožívání, role

osudu/osudovosti, podoba smrti a s nimi spjatá role oběti, v neposlední řadě pak otázka víry. Diplomantka aspoň v krátkosti učinila historickospolečenský exkurz do života ženy 19. století (byť optikou jen jednoho pramene, a to knihy M. Lenderové), který podle jejího názoru úzce souvisel s pojmenováváním literárních témat všemi autory (postavení žen ve společnosti, názory na manželství atd.).

Podrobná struktura práce bude jistě předmětem diplomantčiny osobní prezentace práce, a tak zde v krátkosti nastíním několik vybraných postřehů: Za zvlášť zdařilou považuji podkapitolu zpracovávající typologii „máří magdalén“, v níž diplomantka velice pěkně typologicky porovnává ženskou postavu z črty *Čtyry doby* od Boženy Němcové a Lucy z Macharova eposu *Magdaléna*. Slečna Kubálková zde pojmenovává společné znaky romantické a modernisticky popsané ženské postavy, podobně jako odlišné hodnotové směřování osudu obou žen, třebaže u obou autorů děl zůstává společným jmenovatelem klíčová otázka psychologizace nitra obou hrdinek. Podobně zajímavým problémem literárních děl 2. poloviny 19. století zůstává otázka poměru ženských postav k víře v Boha. V analýze slečny Kubálkové se názorně ukazuje poměrně pozoruhodný fakt, jak se i prostřednictvím jednání ženských hrdinek a jejich hodnotového světa otřásl ještě v první polovině 19. století silně ukotvený hodnotový řád katolické víry v poměru k jedinci a společnosti. Autoři literárních děl druhé poloviny 19. století nabízeli totiž i prostřednictvím literárních hrdinek a jejich životních postojů alternativní hodnotové světy (víra ve specifickou komunitu lidí /sester a bratří/ (Němcová), víru v přírodu /Hálek/, deziluzi pramenicí z celkové společenské situace (Machar), ironizaci dosavadních hodnot /Neruda/, umělecký ideál, popř. spiritismus /Zeyer/).

Za podnětné považuji také další dílčí postřehy, které z práce Terezy Kubálkové přímo a nepřímo vyplývají, a podněcují tak k zamyšlení. Zatím co obrozenská hrdinka se jevila v práci T. Kubálkové většinou mladá a až šablonovitě krásná, ztělesněná mnohdy jako projektovaný ideál, do literatury se – počínaje májovci (zejména J. Nerudou) – dostávají ve výraznějším počtu také věkově starší ženy, líčené s realistickým a „odkouzleným“ smyslem pro detail, oproštěné tedy od idealizace, figury obyčejných lidí z masa a kostí. Spolu s touto skutečností ztrácejí s nimi spojené milostné motivy výlučně vážný a stěžejní charakter v zápletkce příběhů. Tato skutečnost má dozajista mnohé do činění s konstituováním romantického, biedermeierovského a „modernistického /parnasistního“ popisu literárního typu ženské hrdinky. Překvapivě stále konstantním prvkem zůstává role smrti, resp. ženské oběti, která ovšem, což by stálo za diplomantčino vysvětlení, přece mění svůj charakter v souvislosti s námětem a axiologickým horizontem („filozofií“) toho kterého díla. Zajímavou otázkou zůstává nad rámec textu také povaha biedermeierovských stylových prostředků a jejich funkce u ženských hrdinek, která se rovněž určitě proměňuje. Poněkud opomenutou problematikou zůstala parnasistní projekce ideálů do ženských hrdinek v podobě určitých uměleckých předloh (Catarina v Zeyerově knize), což se do jisté míry (?) ztotožňuje

s Máchovým vykreslením postavy Marinky ve stejnojmenné povídce. Nicméně tento „nedostatek“ diplomantka vyrovnává svými velice trefnými postřehy o dalších paralelách v poetice Máchy a Zeyera při líčení ženských protagonistek v obou vybraných dílech.

Přes uvedené otázky, problémy a náměty k úvaze považuji diplomovou práci Terezy Kubálkové za zdařilou, zajímavou, v mnohém směru průkopnickou a rozhodně **doporučuji** její práci k obhajobě.

V Praze, dne 5. ledna 2016

.....

Mgr. Iva Krejčová, Ph.D.